

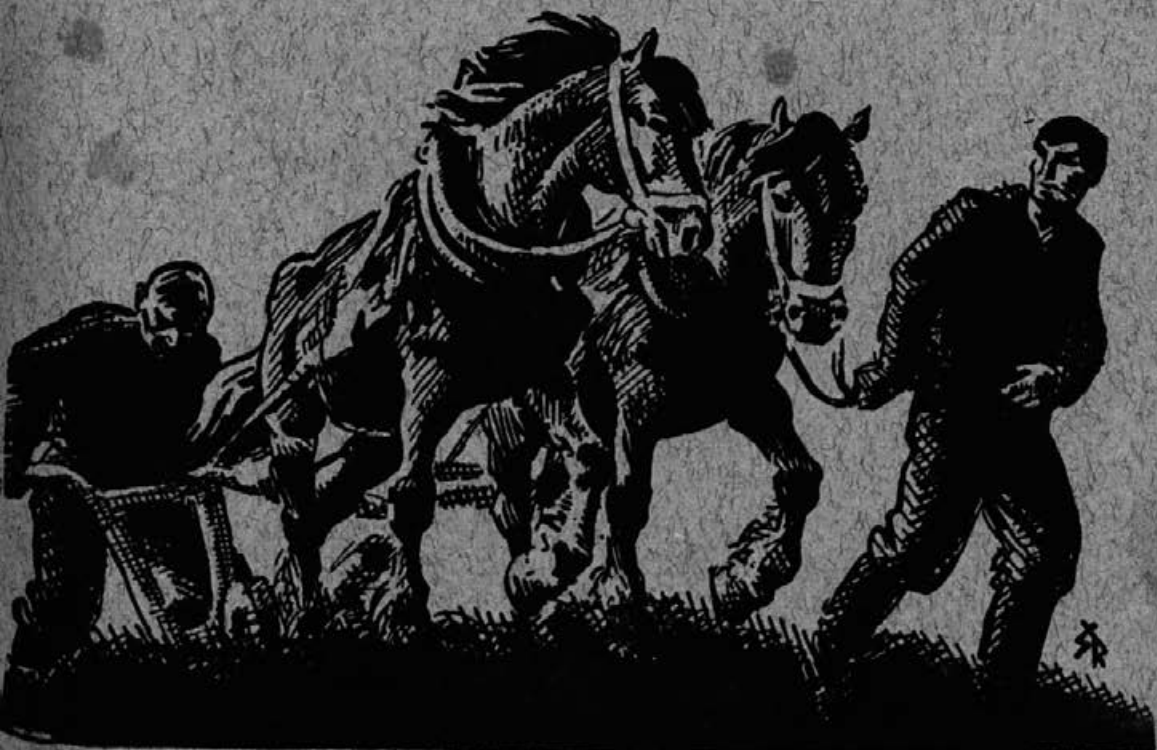
Politična plačana v gotovini

Čakare

GRUDA

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

2.6 = 3.1.5
E
E
E
E

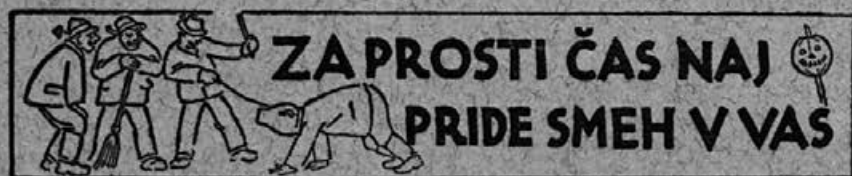
ŠTEV. 4. • APRIL 1939 • LETO XVI.

VSEBINA

Jože Jermančič: Pomladni cvetovi (pesem) — Dr. Srečko Goljar: Bodimo trdni! — Alojz Savora: Kmetstvo vseučilišča — Slovenska kmetijska mladina na delu — Dašek: Denar in njegovi sorodniki — Odmevi iz naših vasi — Naš zgodovinski jubilej — A. P.: Pomlad je minila — Dogodki v srednji Evropi — Albanija — Ivan Nemeč: Naš svet med Dravo in Donavo — Združimo se! — Za bodoče matere — Naši razgovori — Naš vrt — Za kuhinjo — Za naše zdravje — Kartanje na vasi — Wl. St. Reymont / Poslovenil Jože Glonar: Delo — Josef Knap: Puzta (roman)

Mesečnik za kmetijsko prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 3.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetijskih fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

DOBRO MU JE DAL ZASLUŽITI

Kolibar: Koliko sem dolžan, gospod doktor, za zdravljenje mojega sina.

Doktor: Dvesto dinarjev.

Kolibar: Preveč je, gospod doktor, pomislite vendar, saj je moj sin okužil ves razred s škrlatico in ste na ta način dobro zaslužili.

POSLUŠEN KONJAR

Servacij sedi na zaboju v konjskem hlevu in glasno čita časopis.

Gospodar Zajedač: Kaj pa delaš Servacij, ali se sam s seboj pogovarjaš?

Servacij: Saj ste mi vendar rekli, da naj bom s konji ljubezniv in naj se z njimi pogovarjam. Besede so mi zmanjkale, pa jim kar berem politična poročila iz naših časopisov!

VELIKA ZVESTOBA

Zenin: Nekaj bi ti rad rekel, draga Polona.

Polona: Reci, Franček, reci svoji ljubljani.

Zenin: Prisegam ti, Polona, da boš do smrti moja nevesta.

RAZLAGA

Aleš: Kako si razlagaš, Ponkrac, tale pregovor: »Nihče ne pade učen iz nebes.«

Ponkrac: Da nimajo zgoraj nobenega pametnega.

NEVOŠČLJIVOST IN POŽREŠNOST

Profesor veronauka razlaga o milosti božji in poglavitnih grehih.

Dijak med razlago prav pridno je žemljo za žemljo, da se profesor ves besen obregne: »Ali ne veš, da je požrešnost poglavitni greh?!«

— Vem, gospod profesor, prav tako kot nevoščljivost!

SLADEK SEN

Skorjač: Ali bi lahko govoril s Škrabunom, ki je vlomil v moje stanovanje?

Policijski nadzornik: Čemu in zakaj vendar?

Skorjač: Zelo sem radoveden, kako je vendar mogel vlomiti v sobo moje žene, ki se kljub razbijanju ni zbudila.

»O, saj mi je ona dala ključ!« — se oglasi za vrati Škrabun.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

4.

APRIL 1939

XVI.

Jože Jermančič:

Pomladni cvetovi

Zadihali pomladni so vetrovi,
čez gore burja je odšla,
na vrtu tihem beli so cvetovi
in v srcu mojem pesem je doma.

Pomlad na polje je prišla:
pšenica vsa zelena klije,
vinograd: grozd draguljev — vztrepeta,
ko sonce jutranje posije.

Pomlad pozvanja po bregih,
med hišami lesenimi pozvanja,
utrne iz oči dekletu se nasmeh,
ko čez valove gričev v svet zasanja.

Njej mráz iz duše je zbežal,
pomlad se v njo je naselila.
Pod njenim oknom bom nocoj obstal,
le njej se pesem moja bo glasila.

Čez gore burja je odšla.
Zadihali pomladni so vetrovi,
ljubezen v srcu mojem je doma,
na njenem oknu rdeči so cvetovi!

Mesta so zaradi velikega števila prebivalstva in zaradi dobre povezanosti z vnanjim svetom središče nemira. Vsaka novost se v kratkem času spremeni v razburljiv dogodek.

Valovi takega razburjenja se odbijajo na vse strani. Do zadnjih vasi pa pridejo več ali manj okrnjeni. Največkrat pa se dogodki tako prehitujejo med seboj, da drug drugega proglašajo za neresničnega.

Vas ima svoje življenjske zakone. Po pretežnosti zatone v mišljenje in hotenje mest, ker čuti njihovo nadmoč in ker ji nepoznavanje prilik jemlje možnost pravilne presoje in ker ve, da je dežela vedno le pomagala dovrševati to, kar je mesto zamislilo in započelo.

Današnji čas objemlje Slovenijo s prečudnimi dogodki. V naših srcih vstajajo nezaslišani upi ali pa se poraja v njih pobitost skoro brez dna.

Niti eno niti drugo ni utemeljeno. Upati sme le, kdor dela in človek potrj sploh ne sme biti. Ako naj se uresniči združitev vsega naroda v eno samo neločeno telo, je treba delati noč in dan in še preko tega. V vojni 1914.—1918. smo bili nepripravljeni na vsak naj-

manjši kos narodne svobode. Leta 1939. se srečavamo po enakih potih. Povezanost Slovencev v narod je skoro tako rahla kakor je bila. Kolikor je niso ubili nerazumni načini vodstva države toliko smo to ubijanje dopolnili mi sami. Pretežni del naroda se udaja malo-dušju: manjši del se poslužuje napačnih načinov, da bi ga odpravil. Tako nas vleče preteklost v še temnejšo preteklost, in jugoslovanski nacijonalizem nas odtrgava od prave sedanosti. Tako razklani stojimo pred največjim, pred vprašanjem obstoja in neobstoja.

Zgodovina hiti; kolektivizacija je bila pred 20 leti osmešen sen, danes je priznana kot nov gosvovarski činitelj, ki mu je zajamčen uspeh. Jugoslovanstvo je bila ideja nekaternikov, ki so daleč gledali, toda niso znali najti potov do tja. In kaj je jugoslovanstvo v primeri s Slovanstvom, ki predstavlja spet le drobec na poti zedinjenja vsega človeštva v ogromno delavnico, kjer bo vsakemu dano, da ne živi pod silo, temveč v miru in soglasju?

Če stopite danes v slovensko mesto na eni ali drugi strani — saj ob mejah so vsa — najdete malo samozavesti, nič trdnosti, nič odločnosti. Zakaj? Ker je mesto izgubilo um, značaj in voljo in je privzelo za svoje glavno načelo, živeti ali vsaj životariti ne glede na velike stvari, ki družijo vas z njim v enoto, ki napravljajo iz stotisočev in milijonov posameznikov narod.

Narod je samo še tam, kjer bde kmetove roke nad zemljo. Ko meščani tavajo, kako in kam, stoji kmetov plug še na koncu njive in ne čaka na beg. Kmetova zastava je edina, pod katero se zbirajo vsi, ki jim je zvestoba do zemlje več kakor tudi najbolj upravičen strah pred čemerkoli in komurkoli.

Ko sem primerjal, kar sem primerjal, sem storil to, kar so mi dale oči, sluh in pojmovanje stvari, kakoršne so v resnici.

Na deželi bodite trdni! Nič ne preišlujate, kdo Vam bo zemljo vzel, saj ste odločeni, da je nikomur ne daste!

V objemu pomladi

Kakor so nam vzor dela velikih mož, prav tako in še bolj so naši vzorniki in učitelji napredni narodi. Vsak narod prispeva nekaj k skupni civilizaciji; nesmiselno bi bilo držati se tu autarkije — ostati trmoglav, starokopiten in ne sprejemati od drugega tega, kar je dobro in koristno. Nekateri mali narodi so dali človeštvu razmeroma več kakor mnogi veliki narodi. Tak narod so Danci. V prosveti, gospodarstvu in združeništvu so danski kmetje lahko vzor mnogim narodom.

Še pred dobrimi 70 leti je bilo dansko ljudstvo, ljudstvo beračev; bilo je nevedno, životarilo je na slabi, pusti zemlji, vdano pijachi, jetično; živelo je v pomanjkanju in bedi. Takrat se je dvignil danski narodni apostol, protestantovski škof Grundtwig ter začel učiti in vzgajati ljudstvo. Dvignil je ljudstvo na visoko stopnjo izobrazbe in pridnosti in mu tako pomagal do boljšega življenja. Grundtwig (1783—1872) je vedel, da je v znanju moč, ki lahko narod dvigne iz bede do najvišje stopnje kulture in blaginje. Ni se motil. Danes je dansko ljudstvo na najvišji kulturni in gmotni stopnji na svetu.

Toda on ni začel graditi tega novega življenja pri strehi, ampak pri temeljih, to je pri — ljudstvu. Prosvete ni smatral za privilegij (predpravica) gospode, ampak jo je nudil vsemu ljudstvu. Narod je učil spoznavati samega sebe: svojo preteklost, svoje sile, svojo zemljo. Svetoval je ljudstvu učiti se, delati in zmerno živeti. In na tej slabi, mrzli, pusti zemlji je vzknila s pomočjo znanja napredna, srečna Danska.

Ne moremo pa Danske ustvariti kjerkoli, ker so povsod drugačne razmere. Danska ima za prodajo svojih pridelkov angleški trg in doma ima dosti konzumentov, ker je v državi $\frac{2}{3}$ delavcev in meščanov. Vendar s tem še ni rečeno, da se tudi drugi narodi in z njimi mi ne bi mogli pospeti do boljšega življenja. Vse bi si mogli dobro in prav urediti, če bi — znali!

Pri nas gre prav majhen del naroda, ki naj bi postal pozneje inteligenčni del ljudstva, na gimnazije in vseučilišča. Ta del se ljudstvu po večini odtuji, ali pa se postavi celo proti njemu. Na Danskem pa gre večina preprostega ljudstva na visoke ljudske šole, tako imenovane »höjskole«; posebno še kmetsko ljudstvo. Ker je kmetsko ljudstvo radi šol izobraženo, je enakovredno ostalim

stanovom in se ne da zapostavljati. V družbi ima deleže, ki mu gredo! Na Danskem je svoboda in demokracija, ki je mogoča in trajna le pri izobraženem narodu. Kakšne so te šole? Oglejmo si jih malo! Danska visoka ljudska šola je namenjena odraslim ljudem, mladini, ki mora dopolniti 18 let, da je sprejeta v to šolo. Spoznali so, da mladina pred 18 letom za to šolo še ni zrela. Šola ni izključno za kmete, toda največ se je šolalo tu kmetskih sinov in hčera. Šola nudi splošno višjo izobrazbo vsem plastem naroda: ubogim in bogatim, bolj ali manj nadarjenim. Izobrazba je na Danskem last vsega ljudstva! Kmet rabi pri svojem gospodarstvu več znanja kakor marsikateri izobraženec, ker ima opravka z živimi stvarmi: z živalmi in raslinami. Dobro in napredno kmetovanje je veliko delo, ki zahteva vsestranskega znanja. Kmet mora znati zemljo urediti, da mu bolj rodi, vedeti mora, kaj je potrebno živini, kaj rastlinam, da boljše uspevajo; znati mora računati, da vodi gospodarstvo smoteno, itd., itd.

Grundtwig je dejal: »Proč z nemško šolsko logiko in pametjo! Krenimo na pot zdravega človeškega razuma, na pot, ki nas vodi tja, kar nam je najbližje, to je do naše prirode!« Na teh šolah ni nobenih spričeval, ne dosti knjig; pouk se vrši preprosto in neprisiljeno, s predavanji, z živo besedo! Za Grundtwigom je te šole prvi organiziral Kristen Kold. Osnovne šole so prilagodili kmetским zahtevam in vzporedno z visokimi šolami so ustanavljali kmetijske strokovne in združne šole. Dokler je kmet zaupal samo svojim žuljevim rokam, je slabo živel, ko pa je uvidel, da mora pridno roko voditi razumna glava, je naglo napredoval. Ni dosti samo garati, težko delati, z razumnim in zato lažjim delom se da doseči večji učinek in več koristi.

Danca ni treba siliti v šolo, ker sam ve, da je dosegel tako visoko stopnjo kulture samo s šolami. Z izobrazbo si je pridobil vse gospodarske uspehe, človeka dostojno življenje in ugled, ki kmetskemu človeku pripada! S pomočjo združništva so se mala posestva združila v kolektiv — povezala so se v gospodarsko celoto, ki je potrebna za skupno uspešno delo. S tem so izginile vse večje socialne razlike, bila je omogočena demokracija, svoboda in z njima človeka vredno življenje.

(Dalje prihodnjič)

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Važna prosvetna prireditve

Pred nami leži poročilo Šmarnogorskega Okraja kmetjskih fantov in deklet o poteku prosvetno-organizatoričnega tečaja, ki se je vršil letos prvič v naši okolici.

Čeprav je trajal tečaj le en dan, je bil za mlado kmetjsko gibanje velikega pomena. Zelo so potrebni podobni tečaji, na katerih predavajo voditelji naših organizacij ter naši prijatelji-šolanci, ki čutijo z nami.

Tečaj se je vršil prvo nedeljo meseca februarja v Kmetjski dvorani na Skaručni. Obisk je bil prav zadovoljiv, saj se je tečaja udeležilo okoli 80 tovarišev in tovarišic iz vseh naših okoliških društev. Tečaj je otvoril in vodil poslevodeči predsednik Okraja tov. Rado Šušteršič; predavali pa so tov. Ivan Kronovšek, ravnatelj Z. S. Z. Fr. Trček, Ivan Nemeč, dr. Goljar in dr. Maček.

V celoti je bilo 5 predavanj. Tečaj je uspel v zadovoljstvo vseh udeležencev in se je zaključil ob 6. uri zvečer.

Tovariši in tovarišice so odšli na svoje domove z zagotovilom, da pridobljeno znanje vnesejo v svoje organizacije, kar bo v prid naši vasi.

Rado Šušteršič.

Bizeljsko

Naše Društvo kmetjskih fantov in deklet, tukaj ob puntarski Sotli, je priredilo 17., 18. in 19. februarja dobro uspeli prosvetno-organizatorični tečaj za fante in dekleta, ki so se ga udeležili številni vodilni fantje in dekleta (čez 50 tečajnikov in tečajnic) iz domačega in sosednjih krajev in na ta način pridobili novih smernic in pobud za nadaljnje delo po ideji našega mučenika in ustvaritelja nove vere v boljšo bodočnost vsega naroda.

Tečaj je otvoril in vodil predsednik Okrožja tov. Stanko Iljaž, predavali pa so predsednik Zveze tov. Ivan Kronovšek, tajnik Zveze Ivan Nemeč, agronom škof, jurist škof in ekonom Malus. Predavali so tudi gg. dr. Černelč in dr. Vilimek.

Predavanja so bila idejnega, organizacijskega, gospodarskega, zgodovinskega, zdrav-

stvenega in splošnega značaja. Vršilo se je tudi praktično sajenje sadnega drevja in ogled naprav in kleti Kletarske zadruge na Bizeljskem.

Tečaj je uspel nad vsa pričakovanja v zadovoljstvo udeležencev in prirediteljev. Tudi naši starejši prijatelji so se čudili zavednosti in discipliniranosti bizeljske kmetjske mladine. Pozna se jim, da so potomci nekdanjih puntarjev, ki bodo s svojim vztrajnim delom za večne čase obračunali s preteklostjo. In zopet bo prišla za delo nova usposobljena skupina tovarišev in tovarišic in širila po vsej širni okolici našo kmetjsko misel, ki bo združila naše vasi v trdno vaško skupnost.

Stanko Iljaž

Murska Sobota

Prosvetno-organizatorični tečaj Okrožja kmetjskih fantov in deklet v Murski Soboti pomeni pravi prelom s preteklostjo in vstajenje k res novemu svobodnemu in človeka dostojnemu življenju. Naše Prekmurje je dolgo nosilo pečat tujega gospodstva, ki je zapustilo kaj žalostne posledice. Toda — kadar je narod v svojem bistvu zdrav, preмага vse težave, vse napore in trpljenje in končno spozna in najde edino pravo pot. Prekmurska kmetjska mladina je resnično našla pravo odločujočo pot, ki bo postavila v tem delu Slovenije novega človeka v borbo za njegovo dostojanstvo.

Tečaj je vodil član glavnega odbora in domačin tov. Ernest Titan, ki je tudi predaval. Poleg tega so na tečaju predavali: Zvezin predsednik Ivan Kronovšek, tajnik Ivan Nemeč, gg. ing. Petkovšek, Rudi Čačinič, not. pripravnik Džuban, prof. Liška in odv. prip. Kovač.

Tečaj je otvoril predsednik Okrožja tov. Rudi Titan, ki agilno deluje za preporod vse prekmurske mladine.

Poleg predavanj iz vseh panog življenja, smo posetili tudi Kmetijsko šolo v Rakičanu in se na večer drugega dne razšli na svoje domove z novo vero v srcu, z novim znanjem in upanjem, da si bomo z lastnim delom priborili boljšo bodočnost.

Dašek:

Denar in njegovi sorodniki

(Nadaljevanje)

Ček

Tudi ček je eden bližnjih sorodnikov denarja. Nekoliko je sličen menici, le da je še bolj gibčen od nje. Pri nas se poslužuje čeka večinoma poslovni svet. (Trgovci, podjetniki, banke itd.) Z razvitkom kredita pa objema ček vedno širše plasti naroda. V Angliji se lahko kupi s čekom vozni listek za vlak itd.

Če pa je ček tako važno plačilno sredstvo, potem mora biti zakonodaja o njem zelo popolna. Zakon točno pove, kakšen je lahko tekst (besedilo) čeka, katere bistvene dele mora imeti itd. Ček mora biti vedno naslovljen na kak denarni zavod. Tekst je približno pri vseh čekih enak in je sledeč:

Serijska 23 Štev. 7

V Šalkivasi, dne 18. aprila 1939

Kmetska banka v Ljubljani

naj izplača za ta ček iz mojega dobroimetja gospodu Blažu
Potočniku iz Zapuž ali prinesitelju

din desettisoč dinarjev

din 10.000

Podpis izdajatelja čeka

Ivan Ravnik, trgovec, Šalkavas

Ivan Ravnik

Izdajatelj čeka ima pri Kmetski banki tekoči račun. Pravimo, da ima odprt kredit. Lahko pa ima tudi naloženo gotovino — dobroimetje. Ko mu banka sporoči, da mu je odprla tekoči račun, mu da knjižico praznih čekov, ki je v njih napisano to, kar se vidi iz gornjega obrazca mastno tiskano. Če ima sedaj izdajatelj kje kakšen dolg, bodisi v kaki drugi banki ali pri svojem poslovnem

prijatelju, mu da namesto gotovine ček. Blanket (golico — neizpolnjen ček) izpolni tako, kakor je videti ležeče tiskano na gornjem primeru. Ni mu treba napisati imena dotičnika, komur je dal ček. V tem primeru bo Kmetska banka plačala ček, ali kakor pravimo honorirala, vsakemu, ki ji ga bo prinesel. Le če bi prečrtal besedo: »ali prinesitelju«, bi ga izplačala samo dotičniku, ki je v

čeku naznačen. V našem primeru Blažu Potočniku. Vendar pa se po nekaterih zakonih beseda: »ali prinesitelju« ne sme prečrtati, ker zakon hoče, da se glasi ček na prinesitelja. Naša Narodna banka takega čeka, kjer bi bila ta beseda prečrtana, ne bi izplačala.

Prinesitelj čeka potrdi v Kmetški banki (v našem primeru) na hrbtu čeka, da mu je bil denar izplačan. Vendar pa ček lahko napravi zelo velik krog, predno pride do vnovčenja. Včasih prekorači tudi državno mejo. Imetnik ga predloži kakšnemu denarnemu zavodu. Če ima ta denarni zavod zvezo z denarnim zavodom, ki je v čeku naznačen kot plačnik (v našem primeru Kmetška banka), ček izplača. Denarni zavodi vsega sveta so med seboj posredno ali neposredno v zvezi in čeke medsebojno obračunavajo.

Pri tem je važno omeniti, da je določen rok, v katerem se mora ček predložiti v plačilo. Po tem roku ček zastara in denarni zavod-plačnik ga ni več dolžan honorirati.

Za ponarejanje ali izdajanje čekov, ki nimajo pokritja in ki torej ne morejo biti honorirani, predvideva zakon stroge kazni.

Za notranji državni promet so najvažnejši čeki Poštne hranilnice. Obliko imajo isto. Izdajatelj čeka mora imeti pri Poštni hranilnici naložen denar na čekovnem računu. Če bi izdal ček, denarja pa ne bi imel naloženega, se razume, da Poštna hranilnica takega čeka ne bi izplačala. V slučaju, da bi se taki primeri ponavljali, bi izdajatelju ukini-la čekovni račun, poleg tega pa bi bil lahko še kaznovan za prevaro.

Poleg takih čekov, ki se vnovčujejo, imamo še tako zvane črtane čeke, ki služijo le za pripis na čekovni račun. Zelo so poznani še popotni čeki, na katerih je za vsako državo označeno, pri katerih zavodih se lahko vnovčijo. Če pošlje izseljenec ček svojcem, se glasi ta ček na tujo valuto (često na dolarje) in je potrebno šele preračunati, koliko domačega denarja se dobi zanj.

(Dalje prihodnjč)

Razlaga tujih besed

● **Protectorat** je zaščita, pa naj bo to poedine osebe, društva, države, nad slabšim, manjšim človekom, društvom, državo itd. Zadnje čase mnogo slišimo o protectoratu močnejših držav nad majhnimi narodi. Anglija in Francija sta protectorci nad mnogimi narodi in državami izven Evrope. Mnogokrat pa je protectorat samo lepa beseda za izkoriščanje in nasilje.

● **Brutalen**; brutalnost je francoska beseda. Po naše bi rekli: surov, grob, živinski, divji. Brutalno je pretepanje po gostilnah, kar pri nas ni redko, posebno v vinorodnih krajih; brutalen je zakonski mož, ki pretepa svojo ženo in otroke; brutalnost je čisto v ozki zvezi s pijanstvom, kvartopirstvom in drugimi strastmi. Brutalna je vojna, vsaka revolucija itd. Dvajseti vek je brutalna doba, bi lahko dejali, ker je v njem toliko nasilja, krivičnih vojn, zatiranja in uporov, ki so posledica vsega zla. Brutalnost je znak nekulture in splošne podivjanosti.

● **Autarkija**; auto = sam (grška beseda). Autarkija pomeni skromnost, nezavisnost. Besedo autarkija rabimo danes največkrat pri gospodarstvu. Gospodarska autarkija pomeni gospodarstvo države, ki hoče živeti samo od tega, kar pridelava in izdelava sama in da čim manj uvaža. Autarkično gospodarstvo vodita zadnja leta predvsem obe evropski fašistični državi, Nemčija in Italija. Autarkija teh dveh držav je tudi delen vzrok gospodarske krize, ki se še danes pozna posebno v malih državah, sosedih teh dveh držav, ki so navezane na izvoz svojih pridelkov in izdelkov. Autarkija je moderna bolezen kapitalistične družbe.

● **Logika**; logos (grška beseda) = beseda in logika je nauk o pravilnem podajanju besed, t. j. o govorjenju, mišljenju in sklepanju. Logiki je vse to, kar se strinja s pravili logike. — Znano je, da ima vsak svojo logiko. Preživela gospôda ima svojo (transcendentalna = onkraj resničnosti, neživljenjska), kmetstvo ljudstvo in vsi napredni ljudje svojo (dialektična logika = logika, ki jemlje v pretres življenje z vsemi tegobami in radostmi). Pravilna je le dialektična logika, ker je naravna in ker tako misli le zdrav kmetški in iz ljudstva izhajajoči človek.

Občni zbori

V preteklem času so se vršili občni zbori naših Društev kmetijskih fantov in deklet v: Orli vasi, Frankolovem, Ljubečni, Bohinjski Češnjici, Šmartnem ob Dreti, Sv. Planini, Bizeljskem, Velikem Obrežu, Št. Janžu na Dolenjskem, Dragi, Hajdini, Gameljnah, Adrijancih, Zgornjih Petrovcih, Središču ob Dravi, Senkovem turnu itd.

Ustanovni občni zbor novega društva je bil v Očeslavcih, pripravljali sestanki pa v Radoslavcih, Šulincih, Bohinjski Bistrici in Trebelnem.

Očeslavci

Ustanovni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet se je vršil dne 26. III. 1939. pri tov. Mlinariču, kjer je mladina napolnila veliko kmeto sobo do zadnjega kotička.

V imenu Zveze je poročal in nam v vzpodbudnih besedah očrtal kmeto - mladinsko idejo tajnik tov. Ivan Nemeč, v imenu našega društva iz Sv. Jurja ob Ščavnici je govoril tov. Vladimir Kreft in prikazal borbe in težave, ki jih mora prehoditi kmeto - mladinski pokretaš.

Poslušalci so nagradili oba govornika s prisrčnim odobravanjem.

V novi odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši in tovarišice: Janko Mlinarič, predsednik; Franc Zinkovič, I. podpredsednik; Franc Puhar, II. podpredsednik; Janko Močnik, tajnik; Milica Štrajher, blagajničarka. Odborniki pa so: Jakob Lukovnjak, Franc Horvat, Rudolf Žnidarič, Janko Zinkovič, Antonija Gabrovec, Jože Zinkovič in Ljudmila Štefanec. Nadzornika: Karel Fras in Frančiška Žnidarič. Za načelnico ženskega odseka je bila izvoljena tov. Pavlina Močnik.

Ustanovni občni zbor je tudi sprejel letni minimalni delovni načrt, ki obsega 2 igri, 2 predavanji, 2 izleta, 1 tekmo in 15 debatnih večerov.

V naših krajih se pričinja novo življenje — svobodno udejstvovanje kmeto mladine.

Šmartno ob Savi

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je imelo svoj 5. redni občni zbor v petek, dne 10. III. 1939., ki pomeni popoln preokret v naši vasi. Mi smo resnično zaživel novo življenje, ki je za večne čase pretrgalo s staro miselnostjo. Po obsežnih poročilih posameznih funkcijonarjev smo preresetali preteklo delo in sklepali o razširjenju minimalnega načrta.

Pri volitvah je bil za predsednika izvoljen tov. Kačar Franc, za tajnika Tavčar Franc, za blagajničarko Anica Dovč in ostali odborniki. Izvoljeni so bili tudi načelniki odsekov za Hrastje, Šmartno in Jarše. O našem obsežnem delu pa smo že poročali čez vse leto. Gremo krepko naprej!

Sv. Bolfenk pri Središču

Pri nas je imelo Društvo kmetijskih fantov in deklet svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 5. III. 1939. Ne bomo govorili na široko in se hvalisali, zapišemo pa lahko, da pri nas nihče več ne more zatreti kmeto - mladinskega pokreta! Agilni predsednik in odlični kulturni delavec, tov. Tomažič Joško, je bil ponovno izvoljen za predsednika. Na občnem zboru smo sklenili vsestransko povečati naš delovni minimalni program.

Mirna peč

V nedeljo, dne 26. februarja je priredilo naše Društvo kmetijskih fantov in deklet proslavo kmetoškega mučenika Matije Gubca. Tov. Stanko Saje je recitiral Aškerčevo »Kronanje v Zagrebu«. Tov. Josip Udovič je v svojem govoru podčrtal pomen kmetoških uporov in pokazal lik Matije Gubca ter ostalih žrtev, ki so padle v boju »za staro pravdo«! Sledila je recitacija iz Kreftove drame »Velika puntarija«, ki je ganila vse do srca. Za zaključek pa je recitiral tov. Povše »Čakajoče puntarje«. Proslava Matije Gubca je bila najlepši dokaz zavednosti kmetoške mladine, ki tudi v današnjih težkih časih ne klone in se pod zelenim praporom bori za staro pravdo!

Udovič

Grahovo

V našem obmejnem kraju deluje Društvo kmetijskih fantov in deklet, ki se v polni meri zaveda svojega poslanstva. Občni zbor z dne 5. marca 1939. to v polni meri potrjuje in predstavlja živo pričo kulturnega dela in udejstvovanja mladega kmetijskega rodu.

Iz poročil posameznih funkcionarjev posnemamo v obrisu delovanje preteklega leta. Poleg štirih dramatičnih predstav je društvo gojilo petje in štirikrat nastopilo; potem predavanja, debatne večere, šah, zimski šport itd. Pri društvu deluje: Ženski odsek, ki mu načeljuje tovarišica Tilka Drobnič, dramatski odsek, prosvetni odsek, pevski odsek, mladinski odsek, šahovski odsek in strokovno kmetijski odsek. V kmetijskem odseku so posamezni člani delali poizkuse z gnojili, ki so dobro uspeli. Šahovski odsek je imel tudi turnir. Tudi knjižnica posluje; sicer za enkrat še ni obsežna, toda deluje in je izposodila 462 knjig.

V novi odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: predsednik France Gornik, podpredsednik France Kraje, tajnik Jakob Šilc, namestnik Polde Gornik, blagajnik Ivan Mavko; odborniki: Mirko Meden, Jože Kraje, Lojze Ule, Matija Turšič, Marica Jene, Marica Hribar, Matevž Šega, Matevž Drobnič in Janez Znidaršič. Načelniki odsekov so: France Kraje, načelnik dramatičnega odseka; Stane Novljan, načelnik prosvetnega odseka; Tone Kunstek, načelnik mladinskega odseka; Andrej Puršič, kmetijski strokovni odsek; Janez Levar za šahovski odsek; Tone Kunstek, kolesarski odsek; Lojze Ule, gospodar; Janez Levar, knjižničar. Nadzornika: Andrej Šega in Matija Kraje.

Pri predlogih so bili sprejeti važni sklepi, ki se bodo izvršili v prihodnjem letu. Mi stopamo s krepkim korakom v lepšo bodočnost.

Ig pri Ljubljani

Na Ižanskem kmetijsko-mladinski pokret še živi, se giblje in hoče naprej! V ta namen je Društvo kmetijskih fantov in deklet priredilo poučno predavanje o ciljih in nalogah kmetijske mladine pri vzgoji novega človeka. Tovariš Ivan Nemeč nam je v globokih in lahko umljivih besedah pojasnil smernice dela, ki naj postanejo rešiteljice slovenskega človeka sploh. Nočemo biti več blapci, ampak ljudje, dostojni ljudje na svoji zemlji!

Muhaber

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je polagalo dne 5. marca na II. rednem občnem zboru obračun o svojem delu v preteklem letu. Iz poročil funkcionarjev je razvidno, da je društvo v minulem letu pravi živahno delovalo. Poleti smo priredili tekmo oračev, več izletov in sodelovali pri proslavi 20 letnice narodne svobode v Trebnjem. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: Franc Potočar, predsednik; Alojzij Turk, podpredsednik; Stanko Tušar, tajnik; Anica Potočar, II. tajnica; Anton Potočar, blagajnik; Alojzij Potočar, Jože Kraševce, Jože Brodnik, Matija Cvetan, Angelca Bučar in Anton Šetina, odborniki; Jože Petrič in Ciril Osterman, nadzornika.

Občni zbor je bil najjasnejši dokaz naše volje do dela in borbe za kmetijske pravice ter je v celoti osvojil od odbora predloženi minimalni delovni načrt. Naš sklep je: delo, ki ga opravljamo že dve leti, bomo z vsemi svojimi močmi nadaljevali tudi v bodoče, da pokažemo vsem, da smo tu in da se hočemo boriti pod zelenim praporom do končne zmage!

Notranje gorice

Dasi imamo mnogo ovir, mnogo težav, kljub temu naše Društvo kmetijskih fantov in deklet pridno vzgaja kmetijsko mladino, ki si bo sama rezala kruh za trdo delo. Delujemo na vseh poljih. Poleg dobro uspele kmetijske razstave v lanski jeseni, smo pred kratkim vpriporili igro »Miklova Zala« in jo tudi, v zadovoljstvo vseh, še enkrat ponavljali. Režiserki g. Deželovi gre vsa pohvala. Vsi so prišli gledat naše delo, tudi tisti, ki nas sicer vsled nevednosti nimajo radi, toda morali pa so vendar le priznati, da brez našega dela ni in ne more biti krepka naša vas. Ob priliki vpriporitve igre so nas obiskali tudi tovariši iz Iga in Vrhnike.

Na zadnjem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika društva tov. Andrej Vidmar, podpredsednik je Jože Nartnik, tajnik Ivan Kušar, blagajnik Janže Sojer, načelnica ženskega odseka Marica Vehar, prosvetnega odseka Slavka Sojer, knjižničar Štefan Velkavrh. Odbornika pa sta: Amalija Kušar in Franc Sebenik; delegati Andrej Vidmar, Franc Rakovec in Ivan Kušar. Mi krepko korakamo za zelenim praporom!

SVETOVNA OPAZOVALNICA

Naš zgodovinski jubilej

Ko smo se v ljudski šoli učili zgodovino slovenskega naroda in ko smo šli o ustoličenju naših vojvod na Gosposvetskem polju, nam je bilo vse nekam nerazumljivo, če že ne odveč. Da je bila Koroška zibelka slovenstva in kakšen velik pomen je imelo ustoličenje, pa vemo, doumemo in uvažujemo šele danes.

Pred 525 leti — 18. marca 1414. — je bil na Gosposvetskem polju ustoličen zadnji vojvoda — slovenski poglavar. Bil je po rodu Nemeč, ki pa je moral priseči v slovenskem jeziku, da bo pravičen vladar in zaščitnik ljudstva. Šele nato mu je slovenski svobodni kmet odstopil vojvodski prestol, katerega je zasedel novi poglavar.

Ta zgodovinska dejstva so važna za vse Slovence. Že pred dobrimi 500 leti je imel naš jezik svojo veljavo, tako pomembno, kot je ni imel nikoli več. Slovenski jezik je bil uraden jezik pri po-

stavljanju narodnih vladarjev. Zgodovinarji pravijo, da je to edinstven primer v svetu, ker so se vsi drugi vladarji ustoličevali v latinščini, ki je bila takrat za slične prilike splošno v rabi.

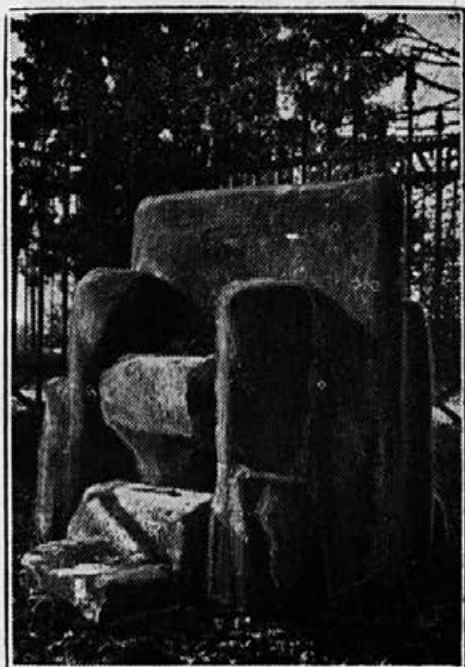
In še več: vladarji so bili ustoličeni v naravi, pod božjim soncem, sredi med polji in travniki, torej tam, kjer je izvor življenja in rasti. Ta način popolnoma prija našemu človeku in njegovi miselnosti.

Nič manj pa ni važno in značilno, da si je postavljalo vladarje ljudstvo samo, po svojem prostem preudarku. Oblast je prihajala iz njih samih; sami so si krojili usodo, svojo bodočnost, zato so imeli popolen vpliv na življenjski razvoj naroda.

Takrat je imel slovenski kmet odločilno besedo, saj je bil on narod, hranitelj človeštva in gospodar svoje zemlje. Zato je lahko priznaval oblast, ki je izhajala od njega in po njegovi volji. Ničesar mu ni bilo vsiljeno in nič tuje. Iz teh razlogov je oblast lahko spoštoval, ker jo je on sam postavil. Tu so bile v veljavi njegove prirodne pravice, njegova stara pravda, ki jo je od tistih časov začel izgubljati, dokler zopet ni postal suženj — tlačan.

Te zgodovinske veljave slovenskega kmeta ne bo mogel nihče znikati. Saj jo je potrdil v svoji življenjski pomembnosti, ko je k ustoličenju prignal tudi konja in bika. V tem je bil simboličen poudarek njegove važnosti, volje in njegovih pravic.

Mi živimo sedaj v drugih razmerah. Lastimo pa si pravico soodločevanja, ki izhaja z Gosposvetskega polja. Stara pravda je naša zahteva, ki je oprta na slovenskem jeziku in na enakopravnosti kmetskega človeka kot večinskega činitelja slovenskega naroda!

Pomlad je minila

*Marca 1939. je bila uničena
Češkoslovaška republika.*

Vsepovsod je pomlad, a človek zaman čaka in išče pomladnega razpoloženja. Zakaj pomlad narodov, ki so vrgli s sebe suženjske okove, je trajala komaj dvajset let, da so si zaželeli zopet zimskih vetrov, snega in mraza. Svoboda je postala pretesna, prav za prav odveč, in suženjski okovi in verige so nekako kar sami od sebe zopet zlezli na narodove ude.

Nič ne pomaga, Slovani smo Slovani, pa naj nam je ime tako ali tako! Da nam ne bo treba trpeti za »brezposelnostjo«, je nujno, da se »borimo« za svoje »pravice« — to smo namreč uganjali skozi vso našo zgodovino — in zopet se bo eden ali drugi narod (kajpak slovanski) boril za takšno ali drugačno samobitnost in »pravo«, medtem pa postajal čedalje slabotnejši.

V tem pomladanskem času, ki je strupen kakor najbolj ostra slana, se človek zaman vprašuje: Čemu živimo? Ima li naše življenje sploh kakšen pomen? Ali smo rastlina, ki hoče rasti k soncu, da razvije do popolne zrelosti plod, ali smo

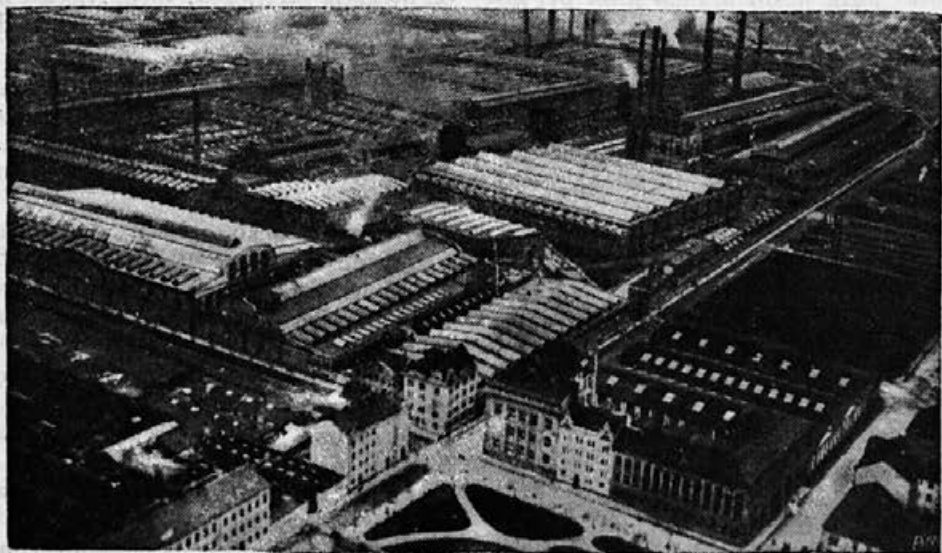
samo gnoj, drug drugemu nadležen, katera naloga in delo je v tlačanstvu skrbeti za tujo rast? Dá, kdo bi vse to umel?

Pomladanskega razpoloženja ni, narodi ga ne čutijo. Nihče ni nikoli nikogar izpraševal, kaj hoče, kaj želi. Narod je rasel kakor raste drevje v hosti, drvar pa je bil drvar, ki je sekal, kakor se mu je zljubilo. Ako obstoja na svetu samo ena volja, potem res ne kaže drugega, kot poklekniti in jo moliti. Ne Boga Vsemogočnega, temveč to večno brutalno, nad našimi telesi padajočo roko, ki ukazuje: Bodi mi večno podložen, slovanski — pes!

Bič, ki ga drži ta roka, pa je le eden: Nesloga!

Tako je mogoče, da nekateri prevzetni narodi strahujejo samostojne narode in države. Tako je mogoče, da mladi, zdravi Slovani umirajo: ne radi usihajoče plodovitosti ali umetnega nazadovanja porodov, temveč radi službovoljnosti tuji veličini, da jo pognoje: ker le v tem je menda smisel njihovega življenja, biti — gnoj.

Smo tudi mi v tem sklopu?

V Plznu na Češkem so velikanske tovarne za orožje. Slika nam kaže del tovarn, kjer se vlivajo topovi

Dogodki v Srednji Evropi

Z veliko naglico so se v zadnjih tednih vrstili dogodki, ki so prinesli marsikatero spremembo in težko preizkušnjo majhnim narodom. Radi nesloge in razornega delovanja vodilnih slovaških politikov, je predsednik Češkoslovaške republike dr. Hacha, dne 10. III. 1939., odstavil slovaško vladu. Na ta način je skušal v zadnjem momentu rešiti državno skupnost, ki so jo nekateri lahko-miselni politiki tako po ceni prodajali.

Dne 12. marca 1939. osrednja vlada imenuje novo slovaško vladu pod predsedstvom dr. Sidorja, ki je skušala popraviti napake prejšnjih prenapetežev. Toda temne sile začnajo organizirati neredne in spopade, odstavljeni dr. Tiso, po poklicu duhovnik, pa je odšel k nemškemu vodji prosit pomoči. S tem se je nesreča razvila do vrhunca.

Dne 14. marca 1939. je bil sklican Slovaški parlament, izvoljen pri zadnjih diktatorskih volitvah — kjer se ni mogla izreči volja naroda, in sklenil odcepitev od skupne Češkoslovaške države. Z ozirom na nastali položaj, je morala proglasiti neodvisnost tudi mala Karpatska Ukrajina. Zvečer istega dne sta odpotovala k Hitlerju dr. Hacha in Chwal-kowski, da osebno izvesta nadaljne namere Nemčije do Češke. Ob tej priliki je dr. Hacha podpisal s Hitlerjem pogodbo, na podlagi katere stopa Češka v okvir nemške države. V pogodbi je bila obljubljena avtono-

mija in takoj naslednji dan, 15. III. 1939. ob 6. uri zjutraj vkorakajo nemške čete na ozemlje Češke in Moravske. 250.000 mož je vkorakalo brez boja, niti ena žrtev ni padla; zvečer ob 10. uri je bil že sam Hitler na Hradčanih v Pragi, kjer je bil do sedaj sedež predsednika republike. Skoraj istočasno pa so začele zasedati Karpatsko Ukrajino madžarske čete.

Predsednik slovaške vlade dr. Tiso

*Protektor Češke von Neurath
(fon = plemeniti Nojrat)*

Dne 16. marca je podpisal Hitler na Hradčanih zakon o protektoratu nad Češko. Predsednik protektorata še nadalje ostane dr. Hacha, za voditelja češkega naroda pa je imenovan general Gajda. Ponoči so vkorakale nemške čete tudi v Slovaško.

Dne 17. marca je prešla vsa oblast na Češkem v nemške roke.

Dne 18. marca je odpotoval dr. Tiso na Dunaj k Hitlerju, kjer je povabil Hitlerja, naj obišče Bratislavo, glavno mesto Slovaške.

Dne 19. marca se še vedno upira Ukrajinska garda, ki se je zabarikadirala v planinah in daje ogorčen odpor madžarskim četam. Značilno je, da je Madžarska zaradi male Ukrajine odredila splošno mobilizacijo.

General Gajda

Dne 20. III. pa so po časopisnih poročilih zasedli Ukrajino Madžari, dasi se v gorovju še vedno upirajo svobodoljubni Ukrajinci. Bivši predsednik Ukrajinske vlade je pobegnil v Rumunijo in pozneje v Jugoslavijo.

Dr. Sidor,

notranji minister Slovaške, je podal ostavko in se baje ni strinjal z ukrepi ostalih voditeljev

Jasno je, da sedemmilijonski češki narod, ki je eden izmed najbolj zavednih na svetu, ne bo ostal podlaga tujčevi peti. Danes se pač časi obračajo z veliko naglico; kar danes izgleda večno, jutri izgine, kakor da ni nikdar obstajalo.

Nekaj želimo tukaj poudariti! Vsak dogodek v življenju pomeni in predstavlja šolo za vsakega posameznika; za narode,

zlasti manjše, pa zadnji srednje - evropski dogodki pomenijo najlepšo šolo za bodočnost. Sedaj prav točno vemo, kako ne smemo delati, če hočemo živeti in kako moramo, da bomo ostali svobodni in veliki v svojem poslanstvu. Povedati moramo tudi vsem malodušnim in tistim, ki zlonamerno raznašajo razne lažne vesti, da je naš narod star 1500 let, da Jugoslavija ni samo od da-

Prof. Tuka, eden glavnih nosilcev režima na Slovaškem

nes do jutri ampak za vse večne čase. Jugoslavija se bo še razvijala in krepila, samo malo več zavesti, malo več ponosa in volje; za težavami bo prišlo boljše življenje! Mora priti. Tudi Češkemu narodu usoda ni vzela narodne samobitnosti. Te se vzeti ne da — ampak bo pričakala nove oživitve.

Konrad Henlein, pokrajinski vodja na Češkem,

Albanija

Albanska kraljica Geraldina

Ta dežela leži med Jadranskim morjem na zapadu in Jugoslavijo na vzhodu; med Grčijo z juga in zopet našo državo s severne strani. Na zapadnem koščku suhozemne meje leži zgodovinski Skader, ki je zahteval toliko slovanske krvi hrabrih Črnogorcev in nepremagljive srbske vojske. Mnogo pravljic hrani Skader iz svoje preteklosti, ki morajo biti res v ponos vsemu našemu narodu. »Ljubezen do svobode«, bi lahko imenovali vso preteklost Skadra, v katerem gospodarijo sedaj italijanske čete.

Albanija, ta strašna golgota srbske vojske, ki se je leta 1915. umaknila čez strme vrhove in kozje steze, meri komaj 27.538 kvadratnih kilometrov. (Slovenija meri 15 tisoč 936 km²). Na vsak km² pride 37 prebivalcev; skupno ima Albanija nekaj čez en milijon ljudi. Od Italije jo loči Otrantska ožina na Jadranskem morju, ki predstavlja ključ do vsega Jadranskega morja.

Albanski kralj Zogu I. je sklenil z Italijo posebno vojaško pogodbo, ki je zaradi tega vložila precejšen kapital za zgradbo pristanišč v Valoni, Draču itd. V zadnjih letih so

se gradile tudi moderne ceste, med katerimi je najlepša na progi Tirana-Elbasan. Iz Drača vodi tudi rimska cesta v Carigrad. Za zgradbo cestnega omrežja se je ustanovila posebna družba »Svea« s 50 milijoni zlatih frankov kapitala, ki se obrestuje po 7½ %.

Leta 1934. je sklenila Albanija z Italijo posebno pogodbo, ki je postala na ta način pokroviteljica in krila deficit (primanjkljaj) državnega proračuna 9 milijonov zlatih frankov (1 zlati frank je okrog 10 din); Albanija je prejela od Italije tudi novo posojilo v znesku 50 milijonov, ki se obrestuje z 1 %; zadnje posojilo je bilo namenjeno kmetijstvu in za nakup kmetijskih strojev v Italiji. Tudi tobak je odkupila Italija in ribiške pravice. Od izkupička dobiva Albanija 50 %.

Najvažnejši produkt pa je za Italijo albanski petrolej, ki izvira na Devoli polju pri Valoni. Do Barija so napeljane cevi v dolžini 73 km, kjer se nafta rafinira in od tam odvažna po ladjah v Italijo. V najkrajšem času se bodo odprla nova ležišča petroleja.

Kralj Zogu I.

Kljub naravnemu bogastvu pa trgovinska bilanca Albanije ni aktivna; uvoz znaša 20 milijonov, izvoz pa nekaj čez 10 milijonov zlatih frankov. Polovica izvoza gre v Italijo.

Modernizacija Albanije pa se je vršila v prvi vrsti zaradi italijanskih strateških (vojaških) razlogov, ki so edini povzročili napravo modernega pristanišča v Draču in nekaj vojaških cest, da o obrambnih črtah sploh ne govorimo.

Vsa dežela je v prvi vrsti kmetijskega, zlasti pa živinorejskega značaja. V slabih letih pa mora uvažati koruzo in pšenico. V novejši dobi so se gradile tudi tekstilne tovarne in pivovarne. Kralj Zogu je skušal modernizirati deželo, ki je zelo starokopitna in še sedaj vlada, zlasti med muslimani, krvna osveta. Mladina pa je z veseljem pozdravila reforme kralja Zoga, ki je odpravil feredžo (zagrinjalo, s katerim si zakrivajo obraz muslimanske žene), mnogoženstvo,

uvedel obvezno šolstvo in druge podobne prenosove.

Na jugu Albanije prebivajo pravoslavni Albanci, v sredini muslimani, na severu pa katoliki. Ljudje so v izobrazbi in napredku zelo zaostali zlasti po strmih planinah, kjer se kaj trdovratno držijo svojih navad. Mnogi Albanci govorijo tuje jezike, zlasti pa obvlada naš jezik vsak drugi Albanec. Vse, kar je živega, ima veliko ljubezen do puške, ki predstavlja za Albanca najdražje premoženje. Pri zadnjem junaškem odporu so pustili na bojnem polju samo razno drobnarijo; niti ene puške in bajoneta niso dobili v roke Italijani.

Mi Slovenci se lahko gremo učiti k Albanecem, kako se ljubi svoja domovina. Skromna in neoborožena albanska vojska je šele takrat bežala, ko je porabila zadnji puškin naboj.

Kdor pozna žrtve za svobodo, ta jo bo tudi užival prej ali slej!

Bodočnost Jugoslavije

V Zagrebu se vršijo pogajanja za novo ureditev naše države. Gre za takšno ureditev, ki bo zadovoljila Slovence, Hrvate in Srbe in ki jim bo zajamčila pravico in svobodo, kakor tudi zdrav gospodarski razmah. Istočasno pa naj bi za vedno preprečila izkoriščanje delovnega ljudstva, ki mu gre pri soodločevanju in upravljanju države prva beseda. Iskreno želimo zadovoljive rešitve, od katere je odvisna sreča našega naroda in nezlomljivost Jugoslavije! (Slika prikazuje voditelja Hrvatov dr. Vladka Mačka in predsednika vlade Cvetkovića. V ozadju so novinarji.)

Naš svet

MED DRAVO IN DONAVO

IVAN NEMEC

*Kmetove sladkosti in gorje,
vera in skrivne želje.*

IV.

Kakor je široko raztegnjeno baranjsko polje, tako raztegnjena je kmetijska duša. V daljavo se vleče brazda kakor svetleči pasovi, toda oko ne vidi konca, kjer se brazda skriva za horizont. Tu in tam sameva stara vrba, ostanki koruzince štrlijo v prvi pomladi pokoncu; v poletju pa valovi pšenica, zlata pšenica, ki tako skrivnostno šumlja čez ravnino. V jeseni se smehlja gorica in zrela koruza rumeni, konoplja zakriva marsikatero poljano, sladkorna pesa pa izgleda v ogromnih poljih kakor glavice pravljinih škrtov. Po obsežnih travnikih se pase stepska živina, po poljih pa pobira žitne ostanke »cigaja« ovesa, ki v čredi iz daljave izgleda kakor valujoči beli oblak.

Mnogo je treba truda in mnogo znojnih kapelj mora pasti na zemljo, kadar se zvija dolga brazda in pada seme v zrahljano tlo. Nestrpno čakajo kmetje pomladnega sonca, da se vsaj za silo posuši cesta do polja, ker je blatna in umazana, da se kolesa do pesti pogrezajo v mehko tlo. Podobne voznje še zlepa nisem videl, kakor ob neki priliki v bližini Zmajevca, kjer se je voz kratkoma pogreznil v blato; konj se je prevrnil v mazasto gmoto in prav nič več ni bil podoben živali. Neka blatna masa se je pregibala in težko hropela, ker je vsa koža bila pokrita z blatom. Z veliko težavo so po nekaj urah na pol mrtvo žival potegnili iz blatne kope. Ceste so v Baranji res blatne; prav za prav sploh niso ceste — ampak izvoženo blatno polje, ker se kolovoz raztegne včasih na več in celo do sto metrov široko. V Baranji je vse široko: polje, blato, blatna cesta, kmetova duša, ljubezen dekleta, fantovski in dekliški pogledi, prav vse se raztegne in potopi v široko ravan.

Po prvih sončnih dneh, ko prično regljati žabe; se podajo dolge in široke črede domačih gosi v polje, močvirje, kjer je toliko črvov in glist, hroščev in drobnih žab, da se vsa gosja čreda vrača sita v domove.

Vsaka gospodinja vabi svojo jato; vodjo, krepkega gosaka kliče po imenu in vsa velika bela družina se zbere okrog nje. Proti

šesti uri popoldne vsa vas ne čuje drugega glasu kakor gaganje gosi, ki se vračajo s paše. Kadar vesela gosja družina zleze k počitku, se počasi spušča mrak in široko povezne v nedogledno ravnino. Imel sem občutek, da mi bo telo razlezlo in duša ušla; vse se je raztezalo nekam v široko panonsko ravan.

Temu primerna je tudi kmetova notranjost. Na svoji mehki, široki duši nosi počat madžarskega gospodstva in hlapčevstva, ki je na drugi strani v obliki posebnega ponosa zvezano z zemljo. V ljubezni do zemlje je baranjski kmet mogočen, močan, povezan s svojo njivo, gorico in lepimi konji — nonjusi, da ni najti primere. Pri vseh, ne glede na narodnost, je čut do svoje zemlje zelo močno razvit. Naši ljudje kaj skrbno obdelujejo polja, vsak odpadli klas pobere njihova ovčja čreda, vsaka vinska kaplja skrbno odteče v baranjske kleti.

V Baranji je mnogo zemlje, široka polja, široke steze, toda vključ temu je tudi tam precej malih posestnikov, ki v revščini ne zaostajajo za našim bajtarjem. Razlika je le v tem, da se v Baranji nahaja »Belje«, kjer lahko vsak domačin dobi primerno zaposlitev, če hoče! Opazil sem, da baranjski poljski delavec, tako zvana siromašna stran vasi, ne gre rad v dnino. Na razne načine se skušajo preživeti, ker se res nudijo razne možnosti. Nekateri vzamejo v najem kos zemlje in pridelujejo zelenjavo, neki se pečajo z ribolovom, nekateri z divjim lovom, včasih tudi z dnino; kakor pač boljše kaže! Med vsemi številnimi delavci »Belja« najdemo med njimi najmanj domačinov.

Kmetijske zavesti v našem smislu nisem mogel opaziti. Res, da sem se gibal večinoma med poljskimi delavci, vendar sem imel priliko opazovati kmeta, ki se vedno oslavlja na močne ljudi v vasi. Kdor je gospodarsko močan, povrh pa še ima dober jezik, ta potem predstavlja politično moč. Na katero stran potegne takšen veljak, na tisti strani je tudi zmaga. Ti veljaki pa so seveda zelo muhasti in kaj radi menjajo stranke.

Po madžarskih vaseh je vse volilo vsakokratno vlado, med našimi ljudmi (Srbi, Hrvati in tudi Slovenci), pa je obveljala volja vaških veljakov. Pri nekaterih naprednejših kmetovalcih se že sicer poraja nova kmetška miselnost, ki pa je še v povojih. Izrazito strankarske so šokačke vasi, kjer vsi volijo H. S. S. (Hrvatsko seljačko stranko); pa ne morda zaradi prepričanja in Radićeve kmetške ideje, ampak zaradi načelne opozicije. Tako sem imel priliko slišati poljske delavce, Šokce, ki so kaj radi zapeli:

Razbila se čaša
s koje Jevtić pio;
razbio ju Vlatko Maček,
jer je jači bio.

Kakor sem omenil že v prejšnjem poglavju, se v kmetškem človeku še vedno in zelo krepko drži čut manj vrednosti, moram reči, posebno še pri kmetškem, oziroma poljskem delavcu.

Vera pa pri baranjskem kmetu ne igra tiste vloge kot pri nas. Med vsemi ljudmi vlada posebna verska strpljivost, zdi se mi, da je večina ljudi celo mlačna; tiste našemljene pobožnosti nisem nikjer videl. Med verami je menda najbolj močna pravoslavna, potem katoliška, nato kalvinska in na zadnje protestantska. Absolutne večine pa nima nobena. Prav zanimivo je, da se na god sv. Antona odpravljajo vse ženske na božjo pot. Sv. Anton je katoliški svetnik, to pa seveda ne moti pravoslavne ali kalvinske deklice, da bi ne šla prosit sv. Antona za moža. Na ta dan se naložijo vozovi, polni deklet in žená, da Osijek zatemni; vse so prišle s pobožno željo, da bi dobile moža, da bi bil mož bolj priden in podobno. Seveda, tudi fantje ne manjkajo na tej božji poti, zato je ta dan res vesel in prijeten. Jaz sem se spomnil pri tem na našo narodno:

K Svetim trem Kraljem
na žeganje šla,
da bi dobila možeka...

Baranjski kmet pa je tudi rad vesel. Kljub težavam, ki ga tarejo — kadar je vino po 1.50 din, pa so svinje skoraj zastonj, pšenica pa je že prodana. Takrat nategne steklenico baranjca, rdeče »kadarke« ali »modre frankinje«; večkrat pa se kaj rad primeša direktor »othelo«, »clinton« in šmarnica. Baranjski kmet pa se sicer ravno tako veseli kot naš, rad pije in se ga navleče, da se kar trese zemlja, ko zapleše kolo.

Kmetške ljudstvo v glavnem pleše kolo, Madžari tudi čardaš; tu in tam že poskočijo v valček, malo bolj nerodno, gre pa vendar. Na narodnih veselicah, ob trgatvah, domačih praznikih, pri Srbih na slavah, se na debelo vasuje. Kakor je pot k sv. Antonu prepletana z ljubezenskimi zgodbami, tako so tudi narodne veselice prostor za spoznavanje deklet in fantov, za kovanje novih poznanstev in ženitev.

Oblečena dekleta po modi, s svilenimi oblekami, pa so prava nesreča za kmetijo. Tudi najbolj revna mora imeti svileno obleko, ko gre na narodno veselico ali za praznik sploh. Nikjer menda gosposčina tako ne lomi čutil deklet kakor v Baranji. Na eni strani občutek manjvrednosti, na drugi pa oblačneje telesa v prešerno obleko. V tem oziru je vpliv madžarske gospode res porazen.

V splošnem pa bi se s temi ljudmi dalo marsikaj napraviti. Potrebujejo samo dobrih vzgojiteljev, pa bi se njih duševnost dala kmalu spraviti na pravo pot. Do raznih kulturnih organizacij imajo ti ljudje posebno ljubezen, moram pa reči, da so vse prosvetne organizacije šle mimo naroda. Skupine frakarjev so prevladale in prevzele vodstvo zaradi njih lastne zabave, ljudstvo pa še danes nima pojma o nalogah kulturne organizacije. Naša babica ali dedek bi rekla, da je tako usojeno! Tako pač mora biti, da je kmetški človek vedno zadnji in uboga gmajna. Mi mladi pa v usodo toliko verujemo, v kolikor si jo sami ustvarimo. Prepričan sem zaradi tega, da bo tudi baranjska kmetška mladina s svojo široko dušo razumela ne samo svojo široko zemljo, ampak tudi sebe in svojo žuljavo roko.

(Dalje prihodnjič)

Važno obvestilo!

Izšla je zanimiva brošura pod naslovom: »Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti« z zelo pestro in poučno vsebino, ki bo zanimala vsakogar. Ta brošura daje odgovor na mnoga sodobna gospodarska vprašanja. — Vsakemu človeku — delavcu, obrtniku, kmetu, uradniku in trgovcu, prav vsakemu bo knjižica dobrodošla in vsak bo dobro storil, ako se bo ravnal po nasvetih, ki jih bo našel v njej. Odločili smo se poslati knjižico — do nadaljnjega — brezplačno vsakemu, ki nam pošlje svoj naslov in znamko za 1 dinar za poštnino knjižice. Pišite še danes na: »Moj dom«, Ljubljana, Dvořakova ulica 8.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Združimo se!

Prejeli smo pismo naše čitateljice in zdi se nam, da ni namenjeno samo uredništvu, temveč vsaki posameznici, ki ji je usoda slovenskega naroda količkaj pri srcu, zato ga objavljamo v celoti.

Draga tovarišica!

Pridno prebiram »Grudo« in posebno še naš ženski kotichek. Precej všeč mi je in marsikatera misel in beseda me je vzpodbudila k pridnejšemu delu. Osnovna misel vseh člankov je, naj se vendar že tudi kmetška dekleta in žene zavemo, kako važno je naše sodelovanje v organizaciji.

Toda živimo v času, ki nam čez noč pri naša nenadne dogodke. Ali se ne stiska tudi Tebi srce, ko čitaš dan na dan, kako je ta in ta mali narod postal tlačan tujim osvajalcem in da so umorili ali zaprli toliko in toliko tistih, ki se niso pustili zasužnjiti. In potem še čitam, da jih je toliko in toliko tisoč zbežalo iz svoje domovine, brez svojcev in imetja. Potem pa še nekaj — že omenjajo tu in tam tudi našo domovino, ki naj bi tudi postala plen zemlje in kruha lačnega tujca. Vidiš, draga tovarišica, vse to premišljam in zdi se mi, da danes ni več časa, da bi hodili okoli ljudi s prošnjjo in nežno besedo.

Ako se danes ne zavemo, bo jutri že prepozno — prepozno za vselej!

Zato se glasi danes vprašanje zelo enostavno: Ali hočeš živeti svobodno in si sam urejati svoje življenje in svojo pravico, ali pa se boš brez boja udal nasilju, ki bo izkoreninilo Tebe in Tvoj rod?

Vem, kako lahko odgovorita na to zvedno slovensko dekle ali fant. Nočemo suženjstva, nočemo, da bi nas naši otroci preklinjali v tujem jeziku, da bi nam odvlekli tujci poslednjo živino iz hleva in žito iz kašče. Dovolj je trpljenja naših bratov na Koroškem in Primorskem. Poznamo žalostno usodo, ki je zadela tiste, ki so se upali spregovoriti slovensko besedo, zapeti slovensko pesem. Spominjamo se naših mučnikov Bidovca, Valentiča, župnika Poljanca in

drugih. Naš sklep je, rajši stoje umreti, kakor kleče, v suženjstvu živeti!

Zato pa sedaj stran z našimi razprtijami in prepiri! Saj danes ni več vprašanja, ali boš ti na vladi ali jaz. Ako se bomo za to še naprej prepirali, bo čez noč prišel tretji in bo prepir rešen! Danes mora vsako zavedno kmetško dekle in prav tako fant nositi od hiše do hiše vest: **združimo se v skupni nevarnosti, uprimo se zlu!** To je naša dolžnost in pravica po vseh božjih in človeških postavah.

Poglej: v Prekmurju se je združilo več desetih društev za skupno obrambno delo, v Ljubljani so se združili študentje, prenehali s svojimi medsebojnimi prepiri in z glasno besedo povedali, da so Slovenci in da hočejo Slovenci ostati. Združila so se obrambna društva.

Vsi ti ljudje vedo, da je še čas in da se še da mnogo zamujenega popraviti. Ta duh slovenske skupnosti naj bi prevečal tudi vse naše vasi, nas vse. V slogi je moč in rešitev našega naroda!

Prosim Te, draga tovarišica, povej to misel vsem našim čitateljem širom Slovenije. Tako ne gre več naprej, ker če ne bomo sami napravili konec naši neslogi, bo prepozno!

Op. ured.: Pripomniti moramo, da se tudi ženska društva skušajo združiti pri delu za obstoj našega naroda. Z največjim veseljem moramo pozdraviti njihovo dobro voljo in naša dolžnost je, da bomo pri skupnem delu tudi po svojih močeh sodelovale.

Z A bodoče MATERE

Ali bo deček ali deklica?

Pod tem naslovom piše v knjigi »Spol in usoda« Angela Vodetova o tem, kako se večina staršev ob otrokovem rojstvu bolj veseli dečka kakor deklice. Poglejmo, če je to resnica, in če je resnica — zakaj delamo tako in ali je prav tako?

Že večkrat smo slišale, da manj kulturni narodi še danes veliko število deklic takoj po rojstvu izpostavijo na samotnem kraju, da se jih iznebe. Mi, ki smo bolj kulturni, tega ne delamo več, vendar nismo obema spoloma enako naklonjeni. Rojstvo dečka vse bolj svečano proslavljamo, v mnogih primerih pa sprejmemo deklice celo z večjo ali manjšo nevoljo. Če drugače nikdar ne, ob rojstvu deklice mnogi pokažejo, da je žena v njihovih očeh manj vredna kakor mož.

Zakaj? Manj kulturnim narodom so bile deklice odveč, ker niso bile za vojno; pri nas pa so razmere take, da je za hčerkino srečno bodočnost mnogo težje poskrbeti kakor za sinovo. Posebno še, ker se starši v resnici oddahnejo šele takrat, ko hčerke omožijo. Izgledi za dobro ženitev pa so danes slabi in težko je poskrbeti dekletu za služek, da se bo sama preživljala, če se želja o možitvi staršem nikakor noče izpolniti. Odtod torej nevolja oziroma skrb.

Toda če je ta nevolja dandanes nekako razumljiva, vendar ni že tudi opravičljiva. Če se starši že ob rojstvu zavedajo, da je z bodočnostjo deklic dandanes bolj težko, bi se morali tudi sprijazniti s tole mislijo: razmere so take in ni mogoče drugače, tudi hčerka se bo borila za obstanek prav kakor sin, čeprav ji bo življenje stavljal na pot še več ovir. Toda pomagali ji bomo. Ne bomo se mogli namesto nje boriti za obstoj, pač pa ji bomo s pravilno vzgojo dali toliko poguma, da bo kos nalogam, ki jo čakajo.

A naša pomoč v obliki vzgoje bo brezuspešna, če ne bomo napravili krepkega preobrata. V vsakdanjem življenju in že v najnežnejših letih dajemo deklicam razumeti, da bo njena vloga v življenju po vrednosti različna od vloge njenega brata. Čeprav se deček in deklica v svojem prvem

duševnem razvoju v ničemer ne ločita, delajo starši med njima razlike: deklica mora biti skromna, pridna, nežna in potrpežljiva, deček je pravi fant, če je trmast, gospodovalen in razposajen, deklica pomaga pri gospodinjstvu, delo v kuhinji ni za fanta, ki se mora pripraviti za važnejše delo, če umre sin, tožijo starši vpricho deklic, ki so ostale žive, da bi rajši videli, če bi umrla katera od njih itd., itd.

Ali imajo take »malenkosti« v kasnejšem življenju za deklico težje posledice? — Deklici se končno posveti, da mora biti drugačna zato, ker je deklica, in ker ne bo tako pomembna v življenju, postane malodušna in začne dvomiti v svoje sposobnosti. Pri dečku pa se sicer nedolžna gospodovalnost razvije v surovost, ki jo lastna mati ir. kasneje žena bridko občutita. Sadovi naše nepremišljene vzgoje so se hitro pokazali!

Še tako razumni starši in drugi vzgojitelji dostikrat pozabijo misliti na take usodne »malenkosti«. Ker že sam čas in razmere tako kruto posegajo v ženino življenje, skušajmo biti vsaj vzgojitelji pravičnejši in popravimo s pametno vzgojo, kar se v sedanjih razmerah popraviti da!

Naši razgovori

V zadnjem mesecu je bilo kaj malo odgovorov na vprašanja v januarski številki »Grude«. Res je, da pridejo posamezni odgovori zaradi tesnega prostora bolj počasi na vrsto, vendar na vrsto bodo prišli vsi. Ne strahite se tega, da bomo katero prezrle! Vsaka ima pravico do prostora in čim več vas bo, ki boste res odkrito in iskreno pisale, tem bolj zanimivo bo! Od vas je odvisno, kakšni bodo razgovori!

Svojo bodočnost si zamišljam skromno, vendar si želim, da bi mi življenje potekalo srečno in zadovoljno, brez tistih težav, ki slej ko prej zadenejo skoro vsako kmetsko dekle. — Izbrala si bom dobrega in značaj-

nega moža, takega, ki je bogat na duši, ne pa na denarju. Edino tak prinese srečo in zadovoljstvo v hišo. — Če bom poročena, bom prigovarjala še svojemu možu, da bova skupno — kolikor bo nama pač mogoče — tudi denarno prispevala k tej prekoristni naši organizaciji. **Fanči Testen.**

3. Ena naših čitateljev se z odgovorom v prejšnji številki ne strinja popolnoma in podaja svoje misli. Posnemajte!

V zadnji številki »Grude« sem čitala odgovor na vprašanje 3. Meni se zdi, da tovarišica, ki se ji zdi življenje brez moža pusto in prazno, ne gleda pravilno. Sama pravi, da bo še vedno delala za našo organizacijo in ravno v tem delu vidim tudi jaz izpolnitev svojega življenja. S tem ne trdim, da ni lepše življenje skupno s človekom, s katerim bi se dobro razumela in delila z njim vse težkoče, ki se nam stavijo v življenju. Mi-

slim pa, da je premalo, če človek išče srečo samo zase. Ker vidimo, da je življenje kmetijskih ljudi tako težko in neurejeno, je nemogoče biti srečen, če vidiš okoli sebe ra tisoče nesrečnih ljudi. Poleg tega je pa sreča posameznika zelo odvisna od usode vseh ljudi. Posebno danes, ko živimo v tako razburkanih časih, ko nam vsak dan preti vojna. Tukaj lahko vidimo, kako hitro mine naša osebna sreča, ko morajo naši najljubši zapustiti domove in oditi v strelske järke. Tako je naenkrat konec vseh lepih dni. Mislim, da bi bila naša naloga, da bi res mislile na to, kako je naša sreča povezana s srečo vseh drugih. Iz tega spoznanja moramo priti do sklepa, da ne moremo graditi sreče samo zase, ampak moramo vse svoje sile zastaviti v skupno delo pri naši organizaciji, za osvoboditev in srečo kmetijskega ljudstva. **Čitateljica.**

Kar ste v preteklem mesecu vsejale v zabožčke ste med tem že prepikirale, da se mlade rastline utrdijo in razrastejo, preden jih sadite. Proti koncu aprila že lahko sadite na stalno mesto: zgodnje zelje, glavnat ohrovt, zgodnje karfijolo, kolerabo, papriko in zgodnje paradižnike. Pri vsej zelenjavi morate paziti, da sadite v takšni razdalji, da ima odrasla rastlina dovolj prostora.

● **Glavnato solato** posadite že sedaj v aprilu, če hočete imeti zgodaj lepe glavice. Sadike posadite v razdalji dveh malih ped; čim večje glave napravi dotična sorta, tem bolj narazen morajo biti sadike, n. pr. pri kraljici maja nekaj več, pri tržni kraljici nekoliko manj od zgornje razdalje. Priporočamo tudi Boettnerjevo (izg. Betnerjevo), ki je izborna za silenje in dolgo vzdrži. Ker tvori velike rumene glave, jo sadimo redkejšje. Če pa sadike nasadimo pregosto, gredo glavice hitro v cvet, rade pa tudi gnijejo.

● **Schweinfurtsko (švajnfurtsko) rano zelje** posadite nekoliko bolj na široko, ker tvori velike glave in se precej razraste, erfurtsko rano nizko zelje pa gostejše, a tudi ne preveč. Za glavati ohrovt velja isto kot za zelje.

● **Karfijolo** rane vrste sadimo bolj gosto kot pozno, ker se bolj razraste. Priporočamo sledeče vrste: snežno belo, danski eksport in erfurtsko nizko rano.

● **Kolerabo** sadimo po vseh prazninah, ker hitro zraste in jo moramo hitro uporabiti, sicer oleseni.

● **Paradižnikove vrste** so najboljše lukulus, od zgodnejših pa danski eksport. Obe sorti posadimo na prosto koncem aprila, če vreme dobro kaže in ima zemlja vsaj 10° C.

● **Od papričnih vrst** uporabljajte Ideal in Ratund, ker so primerne za vlaganje, solato in sarmo.

● **Razne kumarce.** Na sončnem mestu napravite ½ m globoke in prav toliko široke jame, natlačite jih z gnojem, na gnoj dajte dobre zemlje, ki naj bo v 15 cm globoki jamici. Vanje posejte kumarce in jih pokrijte s steklom. Kumarce so na ta način uporabne že začetkom junija. Priporočamo erfurtsko srednjedolgo, Bismark in grozdnato rensko za vlaganje.

Ne pozabite posejati drugo partijo graha, k prvi partiji postavite za visoke vrste primerno vejevje za oporo! Posejte drugo partijo letne solate, čez 14 dni (začetkom maja) pa tretjo! Tudi strožji fižol sadite v več

partijah, da bo mlado stročje vse leto pri hiši!

● **Cvetice.** Sedaj je čas, da prepikirate vse cvetice, ki ste jih vsejale v zabožčke. Za obrobke so primerne: escholtzia (ešolcija), tagetes nizki rumeni, matricaria (matrikarija nizka, za plezalke pa tropaeolum (tropeolum) z ognjenoškrlatnimi cveti. Ne pozabite na levkoje (fajgelčke), salvijo, zajčke in petunije. Pazite, da se bodo barve lepo ujemale in da bo pravilno razmerje med visokimi in nizkimi cveticami. Če niste nasejale cvetic doma, povprašajte dobrega vrtnarja za nasvet.

Kaj lahko pripraviš iz domačega zajca ali kunca?

Pri mnogih hišah imajo zajce, vendar jih nič kaj radi ne jedo, čeprav so zelo dobri. Neprijeten sladek okus, ki ga ima meso, odpraviš, če daš osnaženo meso za nekaj ur v vodo.

ZAJČJA OBARA

Je zelo okusna in izdatna. Iz masti, moke zreži na koščke in ga v napravljenem prežganju dobro prepraži. Zalij z vodo, prideni korenje in peteršilj, majaron, muškati, sol, in čebule napraviš prežganje. Zajčje meso poper in kis. Zelo dobro se podajo zraven ajdovi žganci.

KUNČJI RIZOTO

Zreži meso na koščke. Na masti prepraži precej čebule, ki si jo zrezala na tanke listke. Ko je rumena, prideni meso, prilij malo vode in duši tako dolgo, da se bo vsa voda posušila in bo izstopila sama mast. Prideni riž, prepraži ga in zalij z 2 krat toliko vode kot si dala riža. (2 zajemalki riža, 4 zajemalke vode.) Ob strani štedilnika duši še pol ure. Ne pozabi osoliti. Zraven daj solato.

PAPRIKAS

Na masti zarumeni precej tanko zrezane čebule, nekaj korenja in petušiljevega korena. Ko je vse lepo rumeno, prideni na koščke zrezano meso, prilij malo vode in duši

do mehkega. Nato potresi meso z moko, še prepraži in zalij z vodo, da dobiš srednje gosto omako. Osoli, malo popraj, dodaj lovorjev list, timijan in malo kisa. Pusti še ¼ ure vreti. Predno daš omako na mizo, jo izboljšaj s kisló smetano. Če daš zraven omake pražen krompir, cel krompir, krompirjeve svaljke ali pa široke rezance, boš postavila na mizo prav dobro večerjo ali obed.

Za domače slavnosti

PIŠKOTNE REZINE

6 rumenjakov in 6 žlic sladkorja (sladkorne moke ali sipe) mešaj v skledi pol ure. Nato rahlo primešaj sneg 6 beljakov in 6 žlic presejane bele moke. Podolgovati pekač (lončen ali pločevinast) namaži z mastjo ali surovim maslom, malo potresi z moko in ga napolni s pripravljenim testom za dober prst visoko. Peči počasi v ne preveč vroči pečici. Testo je pečeno, ko stopi od robov in se ne prime vilic, če z njimi prebodeš pecivo. Ohlajeno zreži na majhne, lepe koščke in daj na mizo.

Pripravimo se za naše poletne prireditve!

Kar hitro se bo približal čas, ko bodo naša društva drugo za drugim stopala pred javnost s svojimi tekmami v kmetiskem delu. In spet se vprašujemo kakor vsako leto, kako bomo pri teh prireditvah obležene, da bomo tudi na zunaj pokazale neko enotnost in pravo slovensko preprostost.

Ženski odsek Zveze bi vam svetoval, da si napravite dečve in sicer iz blaga, ki ga je lansko leto nabavilo društvo »Naša skrinja« z enotnim narodnim vzorcem (nageljčki) v različnih barvah. H krilu bi nosile bele bluze iz platna ali pralne svile, ki bi bile okrog vratu in rokavov okrašene z drobnimi čipkami in bel predpasnik s čipkami. Na glavi bi imele pri prireditvah zavijačke, ob drugih prilikah pa preproste rute iz enakega blaga kakor krilo. Nogavice bi bile kratke v svetlo rjavi ali sivi barvi. Gumbi na životku naj bi bili preprosti, beli.

Prepričane smo, da bi se v tako preprostih dečvah slovenska kmetiska dekleta najbolj postavila. Vse drugo: životki iz žameta, svetli gumbi in drugi najrazličnejših oblik, bluze iz barvastega organdija ali drugega finega blaga opustimo, to je povečini tuja navlaka, s katero se ne bomo ponašale. Oblecite se torej preprosto, to zmore vsaka!

Ženski odsek Zveze bo v najkrajšem času izdal okrožnico s podrobnimi navodili in vzorci. Ne kupujte si prej!

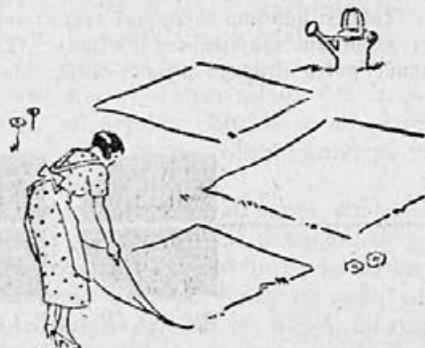
Bolnika imamo pri hiši

Dobra bolniška strežnica mora biti resni-coljubna pravijo zdravniki, in to predvsem napram zdravniku. Če ne storiš vsega tako kot je naročil zdravnik, mu moraš to odkrito priznati. Če ne, lahko bolniku zelo škoduješ. Če si bolniku dala n. pr. več zdravila v dobri veri, da bi mu prej pomagalo, bo zdravnik mislil, da je bilo zdravilo, ki ga je predpisal, premočno. Drugič bo ukrenil drugače, ker ne ve za tvoje samovoljne ukrepe in bolezni se bo poslabšala.

Poleg zdravil, ki jih je predpisal zdravnik, naj strežnica ne daje bolniku zdravil, ki so jih nasvetovali drugi ljudje, češ, pri tej bolezni pomagajo. Na videz še tako podobne bolezni se le razlikujejo med seboj in na to se mi navadni ljudje ne razumemo tako kot zdravniki. Zdravilo, ki je pri eni bolezni pomagalo, bo lahko pri malo drugačni bolezni močno škodovalo. Če si že storila kaj takega, moraš zdravniku povedati, da se bo vedel ravnati in bo imel uspeh.

Strežnica mora točno izpolnjevati zdravnikova navodila, če ne, nima klicanje zdravniška dosti pomena. Posebno pri dajanju zdravil mora biti vestna, bodisi kar se tiče

Tvoje perilo potrebuje blago

SCHICHT^{ovo}

TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje žensko hvalo

količine, bodisi časa, kdaj naj bolnik zdravilo zaužije. Posebno vztrajna mora biti pri tem, če je zdravnik kakšne jedi bolniku prepovedal.

Joško Balon:

Kartanje na vasi

Človeka preseneti, ko vidi, kako se je razpaslo med našim kmetjskim ljudstvom kartanje za denar. Do zadnjih let je bila ta igra udomačena v večjem obsegu le pri mestnih gospodih, ki se s tem kratkočasijo po kavarnah in se na ta način rešijo velikih mesečnih plač.

Zuano je, da vsaka moda, pa naj bo dobra ali slaba, pride iz mest na podeželje. Tako je prišlo tudi kartanje, da kmetjski človek ne zaostane za mestnim.

Zvečer, ko gre naš človek z dela izmučen in utrujen domov, da bi se spočil in dobil nove moči za drugi dan, se ne more zdržati, da se ne bi oglasil v gostilni (to je marsikje!). Tam ga že pričakujejo zapeljivi delomržezi in pri kartah ga opeharijo za zadnji, težko prisluženi dinar. Nič sramotnejšega se ne more misliti o našem kmetu, kadar se ukvarja s to nevarno, ničvredno in zapeljivo igro. Ta ga požene z njegove zem-

lje ali pa prinese prekletstvo nad vso hišo. Pomislimo, koliko naših kmetij je šlo radi te igre na boben in koliko jih je, ki jih čaka enaka usoda.

S kartanjem se ne izgublja samo denar; izgublja se čast, poštenje in volja do dela. Koliko preprirov je med možem in ženo radi kartanja, koliko preklinjanja! Mož kvartopirec iz dneva v dan bolj zanemarja svojo gospodarsko in očetovsko dolžnost in družina mora prenašati vso sramoto takega ničvrednega očeta. Dosti je primerov, ko žena in otroci vsak večer lačni in raztrgani s strahom pričakujejo očeta, da se vrne pijan iz gostilne, od kvartaške družbe in strese svojo jezo na nedolžne otroke in ubogo mater. Prepričan sem, da gospodar, ki išče srečo in tovarišijo v gostilni pri kartah, ne bo imel pravočasno obdelanega polja, okopanega in poškopljenega vinograda, nakrmljene živine itd. Vse zanemari in na ta način mu vse

propade. Vsak, kdor je vdan tej nevarni igri, naj dobro premisli, kakšne silne posledice ima to za posameznika in za družbo!

Sramota je zlasti za našo mladino, da cele noči presedi pri kartah, namesto, da bi nedelje imela za koristnejše in lepše preživetje. Tako si mladina že zgodaj vcepi ta strup, ki jo potem razjeda vse življenje. Tu se nauči poleg drugega pijančevanja, kletvic,

prepirov in celo pobojev, ki so na žalost pri naši mladini tako pogosti. Pojdimo gledat v sodnijske arhive in videli bomo, kje so vzroki pobojev in umorov.

Skrajni čas je, da se ta sramotni madež z naše mladine odstrani. Išči mo zabave drugod, v naših Društvih kmetskih fantov in deklet, ki se bore za pravo srečo in blaginjo vasi!

DELO

Wl. St. Reymont / Poslovenil Jože Glonar

— To sem kar tako rekel, vi pa padete po meni, kakor po kakem popadljivem psu. Saj veste — je poskusil stvar obrniti v drugo stran — da se je naš belko bal vojakov.

— Prismođa! Tak konj, pa bi se česar koli bal! Beži, beži!

Bil je skoro užaljen.

— Pa je le res! Zadnje poletje sem nekoč noč šel z njim po jarkih na graščinsko deteljo. Tam je bilo še par drugih. Konje smo držali na povodcih, da bi jo lahko takoj pobrisali. Pa nas je vkljub temu proti jutru zalotil paznik. Pa nas ni tepel in se za konje niti zmednil ni. Samo zaklical je: »Moskali prihajajo skozi gozd!« In se je pognal naprej, mi vsi drugi pa za njim. Ustavili smo se šele pri gozdiču ob cesti! Jezus moj! Kako je kar migljalo od bajonetov, ki so se zibali kakor žitno polje, da ni bilo videti ne konca ne kraja. Komaj sem prišel nekoliko do sape, ko so se na vseh koncih in krajih oglasile trobente. Belko pa je samo vzdignil rep in se pognal v polje. Prevrnil me je v jamo, sam pa je črez polje zdirjal domov.

— Ah, glej ga no, torej tako je bilo! Zdaj se spominjam, da konj ves teden ni maral nič jesti, ampak da je samo pil in stokal. Jaz pa sem si toliko belil glavo! Počakaj malo, to mi boš še plačal!

— Nobenih neumnosti; — se je mati potegnila za dečka. — To je, kakor da bi se kregali za lanski sneg.

— Da bo imel, kar si je zaslužil, in da bo drugič znal paziti na konja! Dobil jih bo! — je obljudil kmet.

Toda pri tem je tudi ostalo, kajti spomin na zgubljenega konja je zopet oživel v vseh in je vse zgrabil z isto bridkostjo. Vsak se je spomnil česa, kar je pričalo o njegovih izrednih lastnostih, o njegovi lepoti in privrženosti do doma. Vse to so oživljali z nekakim bolečim obžalovanjem, kakor da bi šlo za zelo drago in ljubo osebo, ki so jo na vse večne čase zgubili...

— Veste — je pripovedovala mlada hči med počitkom — že večkrat se mi je ponoči zdelo, kakor da čujem belka rezgetati pred kočjo. Mislila sem, da se mi je sanjalo in da sem spala. Toda predzadnjo noč, ko sem se zbudila, sem čisto jasno slišala rezgetanje. Šla sem ven pogledati, ali je belko ali ni. Pokrižala sem se in pomela oči: nekaj belega se giblje pred konjsko stajo! Pa rečem sama pri sebi: pobegnil je od tatov in prišel domov! Poženem se proti njemu, toda vzdignil se je nekak veter in vse je nekam izginilo. Vendar pa sem na cesti čula nekaj kakor galop in pes pri Lovrenčevih je začel lajati kakor brez uma. Nič nisem več jasno videla, tako me je

bilo strah. Mogoče je poginil, sedaj pa po nočeh hodi njegov duh obiskovat znane...

— Torej ti očitno veruješ, da konji po smrti strašijo kakor grešne duše? — je zagodrnjala njena mati.

— Tega bi ne rekla. Vendar pa bi prisegla, da sem ga videla... Prisegla bi celo pred oltarjem!

— Krivica se mu je zgodila! Pri nas pa ni ničesar pogrešal in tudi z delom ni bil preobložen.

— Zdaj govorite tako lepo o njem, pa ste mu vendar večkrat v vago merili rebra in ga preklinjali! — je gospodarja zbedel deček, ki ga je kuhala jeza.

— Če sem ga, sem ga zato, ker si je zaslužil. Sicer pa tebe to prav nič ne briga!

— Zaslužil si je kaj takrat, ko te je pripeljal pijanega iz krčme! — je priložila njegova žena.

Umolknila so. Dežja je bilo vedno več; voda se je že bleščala po brazdah, zem-

lja se je vdiral pod nogami, vsaka brazda je stala hujši napor. In vendar so neutrudno delali naprej. Oči so jim stopile iz duplin, kri je tekla po jarmih in vrveh, malo je manjkalo, da jim niso kosti popokale in glave omahnile, toda kmet jih je neusmiljeno gnal naprej.

— Ubijte me, jaz ne morem več! — je nenadoma zastokala mlada hči in se zgrudila na zemljo. Zbrali so se okoli nje: mati ji je drgnila obraz, kmet pa ji je začel razlagati:

— Nič ne pomaga, drugega sredstva ni! Počij se, hčerka! Ni drugega, to je treba prebiti! Vsaj pol jutra za krompir moramo obrniti! Kdor ne seje, ne žanje! Torej, kaj? Ali res hočeš, da naj poginemo od lakote, zapustimo to, kar je naše, in pojdemo beračit kruha po svetu? Tega pa ne, mrhe, nikoli! — je zakričal, stisnil pesti in grozeče švigal z očmi.

In so se neutrudno, zagrizeno zopet lotili dela. (Konec)

Josef Knap:

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Francè Gerželj — Ilustriral F. Bílkovský

»Ko se boš raztegnil v mehki kakor jaz,« se je zaspano branil Snopek, »boš prav tako kimal. In ko se bom jaz tod samo sprehajal kakor ti, bom imel še dovolj volje, da te bom zabaval.«

Tikala sta se že kot vojaka, kakor bi tukaj bila v vojski, ne vprašujoč se, kaj sta bila poprej. Potem pa sta drug o drugem zvedela to in ono, in to je lezlo iz njiju po koščkih in počasi, kakor smola iz drevesa. Vsi trije so bili stari okoli trideset, Šimonu je bilo očitno več. Jan

Vich je pravil o sebi, da je bil skladiščnik v kmetijski družbi v Jičinu, baje se je rodil v kolibi. To je bilo lahko verjeti že po tem, kako se je pripravljajal k poljskemu delu. Skladiščnik pa menda ni bil nikoli. Tako, da se je zopet vrnil k nečemu, odkoder je bil. Za njim je prišlo od jičinskega Knotka vse novo, od mlatilnega stroja do motike. Od Blumentala iz Berehova pa je kupil ne predrago par konj. Na Češkem bi stali dvakrat toliko, je dejal, na tem bi ogoljufal

svoj lastni žep, če bi jih kupoval tam. S Šimonom se je dogovoril, da sta prav za prav rojaka, kajti ta je bil iz Bole-slave. Prišel je z nekako ne preveč suho prsno taško, toda očitno z golima rokama, kar se tiče gospodarskega orodja, a niti tukaj ni hitel ozirati se po skladiš-ših strojev — ne, kako si je to prav za prav predstavljal? »Najprej je treba vse videti,« je prodajal svojo vsakdanjo modrost, »kaj in kako, in kje in kaj«. Kaj je bil bil prav za prav? Pred vojno gospodarski uradnik, dobro, toda to je bilo pred vojno. Vojna mu je trajala malce dolgo, tolkel se je po legijah in vrnil se je med poslednjimi. Bržčas je nekako živel tudi potem, čeprav je takrat agrarna reforma požirala veleposestvo za veleposestvom, vzemajoč mu možnost, da bi postal oskrbnik. Taka farma v Ameriki, se je dalo razbrati iz njegovega govorjenja, taka farma z udobjem in delati samo z možgani. Farmo, svinčnik in papirji, z ostalim se je menda že rodil, s čelom, na katerem je bila začrtana guba podjetnosti. Poizkušal je s tem samo trenutek, kakor je dejal sam, z zastopništvom gospodarskih strojev. In zdaj pa je tu.

Tu, kjer se je rekalo Hosszúgorond, v izpraznjenem, opuščnem domu, na čigar raztrgane, plesnive in sive strehe bo tekla voda, kadar pride deževje. V prostorih, kjer se je dalo prezimovati, so morali napraviti za okna okvirje in šipe, veter se je tam okrog kar vrtel. Spomladi se bo moralo vse to popraviti, temeljito in skrbno, toda to bo že stvar Viche in nekega Maline, ki pride menda spomladi. Vsak je dobil polovico dvoriščnih stavb, kdo ve, ali je bila v tem kaka ugodnost. Šimon pa je govoril, da bi ne hotel te stare podrtije niti zastonj ne, in da bi vsa popravila požrla do malega toliko kakor gradba nove.

Če vse to tako vzameš, je bil Vich domači gospodar in Snopkovi in Šimon njegovi najemniki za prvi čas. V drugi, Malinovi polovici, je stanoval nekaki Vytlačil z ženo in šesterimi otroki. V nekaki zgradbi so se uredili Rusini, tudi tam ni bila stiska glede otrok. S Snopkovimi pa je ostal samo možev stari oče,

če ne računaš Šimona in Vicha, ki sta posedala pri njih več kakor v svojih prostorih. Mlada žena jih je imela na hrani.

Edino majhno zamreženo okence je gledalo na ravnino in na obronke gozda, okrašenega z jelševjem. No, mnogo se pri oknu ni dogajalo. Kaj je tu bilo parov v prvih dneh. Po zemlji so bile raztresene pleve, a v zid so se zajedle saje od peči, od koder so letele iskre v mirno temno noč.

Oba neporočena moža sta si uredila v kotu sosednje sobe viseči postelji. »Ne boj se in spi,« je vzpodbujal Šimon Vicho. »Podgane so se menda preselile v Haranglab, tako da je tvoj obraz pred njimi razmeroma še dovolj varen. Bolhe pa šele pridejo.« Spala pa sta kakor ubita, vsaj Vich in Snopek. V teh prvih dneh niso vedeli, česa bi se poprej lotili, ali dela na polju ali popraviljanja stave, da bi bilo vsaj malo podobno človeškemu bivališču. Šele oktobra jim je predal urad zemljišče, in tedaj so se spravili k oranju, da bi sejali vsaj nekaj ozimine. Šimon je postopal sem in tja, stopil v Boutrado, drugič spet na Svobodo, ali pa jo je mahnil v Mukačevo. Končno se je na njegovem polju pojavil traktor, izposojen od Okrajnega gospodarskega društva.

Zamudil se je s starim Fordom ves dan in poučeval može, ki so se z njim ukvarjali. Potem pa je pustil vse skupaj na polju in se zarana podal za lastnikom žrebčarske farme blizu meje. Tu in tam je posedel za smrdečo mizo kake krčme in ni gledal na denarce. V trenutku so ga spoznali Židje v okolici in zasedujoč ga neslišno in vsiljivo kakor komarji, so mu zaupavali kot skrivnost, kje lahko kupi poceni konja in kateri krčmar ima najlepšo hčerko, kajti za oboje se je zanimal. »Črnelaso?« »Črnelaso, toda lepo kakor podoba, gospod!«

(Dalje prihodnjč)

Največji slovenski popularnovarni
zavod

Mestna
**HRANILNICA
LJUBLJANSKA**

Stanje vlog preko
Din 420.000.000—

Lastne rezerve nad
Din 26.000.000—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Za vse obveze hranilnice
jamči
**MESTNA OBČINA
LJUBLJANSKA**

ŠIVALNI STROJI

s tovarniško garancijo na
ugodne mesečne obroke.
Rabljene stroje vzamemo
v račun, isti tudi po zelo
ugodnih cenah na prodaj!

NOVA TRGOVINA

Tyrševa cesta 36
(nasproti Gospodarske zveze)

Od semena

zavisi kakovost in višina pridelka. Po zmernih cenah smo prikrbeli od domače selekcijeke postaje **OPLEMENJENO** seme starega ječmena in ovsu. Ravno tako smo nakupili našim prilikam prilagodeno seme domače **DETELJE IN LUCERNE**, ga očistili od predenice, nakar je preizkušeno na čistoto in kaljivost po določenih norm o kontroli semena. Ravno tako zamoremo garantirati za prvovrstnost **TRAVNIH SEMEN IN NJIHOVIH MEŠANIC**, ker so ta semena pred uvozom bila analizirana. Na zalogi imamo stalno tudi razna druga semena. — Cene so razvidne v posebnem ceniku, ki se na zahtevo dopolje. — Nabava semena je **ZADEVA ZAUPANJA!** Obratujte se zaradi tega pri nabavi zanesljivo na

KMETIJSKO DRUŽBO, r. z. z o. z.
v LJUBLJANI
Novi trg 3

ali na njena skladišča v **CELJU, KONJICAH, MARIBORU,**
NOVEM NESTU in BREŽICAH

Ekonom

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevarske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenji, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelle, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo. —

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarno »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Kmetijski hranilni in posojilni dom

Telefon števil. 28-47 **V LJUBLJANI** Brzjaviti »Kmetiskidom«

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice števil. 14.257 ● Račun pri Narodni banki

●
nove vloge vsak čas razpoložljive obrestuje

po **4%** - **5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!